

Handeksem

Patientinformation

Utslag på händer och fingrar orsakas ofta av eksem men kan bero på en annan hudsjukdom, t.ex. psoriasis. Utredning av handeksem kräver därför en omsorgsfull sjukhistoria och ofta en allergiutredning med bl a testning.

Det är viktigt att komma ihåg att cirka hälften av alla handeksem inte beror på någon allergi utan på andra ospecifika faktorer, t.ex. uttorkning, alltför flitig kontakt med tvål och vatten, tvättmedel, hudretande ämnen som diverse lösningsmedel, aceton, olja, bensin, putsmedel m.m.

Det s.k. "husmorseksemet" hör hit och ses hos personer med våt-yrken, t.ex. köks-sjukvårdspersonal, men ofta också hos spädbarnsföräldrar p.g.a. upprepad våt-kontakt i samband med barnets skötsel.

Klinisk bild Eksem är en reaktion i huden av samma utseende oberoende av orsak. Man kan därför oftast inte se på eksemet direkt vad det beror på, även om en hudläkare kan dra vissa slutsatser av den kliniska bilden. Utseendet beror på eksemets svårighetsgrad. Akuta eksem är mer ilsket rodnade och vätskande med inslag av små eller större blåsor, medan mer långdragna fall har en blekare rodnad med en mer eller mindre kraftig fjällning.

Sjukdomsorsaker

Allergi. Långvarigt handeksem beror i ca. hälften av alla fall på en kontaktallergi. Hit hör allergi för metallföremål, nickel, kobolt, krom, gummikemikalier, balsamer i vissa handkrämer, oljor i apelsin och citronskal, parfymer, barrträdsbalsam (kolofonium) som ingår i kåda, häftklister m.m. Andra exempel är formalin och mörka färgämnen. Kontakt med vissa växter kan såväl vara hudretande som ge upphov till allergi. Med s k lapptest som anbringas på huden påvisas om kontaktallergi föreligger eller ej.

Nötningseksem. Detta är en vanlig orsak till handeksem och beror inte på någon allergi utan enbart på allt för flitigt upprepad kontakt med retande ämnen eller ämnen som löser ut hudens skyddande fettämnen. Denna form kallades förr husmorseksem. Detta eksem börjar ofta med torrhet och småsprickor, först ofta mellan fingrarna, och sedan tillkommer eksem med en ökande rodnad och fjällning.

Atopiskt handeksem. Personer som haft böjveckseksem (atopiskt eksem) som barn, i armveck, knäveck eller på kroppen, löper större risk än andra att som vuxna få ett handeksem, även om eksemet på kroppen för länge sedan är läkt. Deras hud är mer känslig än hos andra för hudretande ämnen och upprepade våt-kontakter. Våt-yrken inom sjukvård och restaurantbranschen är utsatta. Direktkontakt med matvaror, hantering av frukt, potatisskal, grönsaker, kött och fisk m.m. ligger ibland bakom besvären.

Förlopp

Handeksem kan bli mycket långvarigt om inte bakomliggande orsaker utvärderas, stor försiktig- het vidtages i dagliga rutiner och effektiv behandling sätts in. Förebyggande åtgärder är sedan minst lika viktiga för att förhindra återfall i eksemet. Man bör veta att huden är extra känslig i 4-5 månader efter det att eksemet förefaller läkt. Återfallsrisken är extra stor under denna tid.

Behandling

Viktigare än själva behandlingen är att patienten noga undviker alla hudretande och allergiframkallande ämnen samt våt-kontakter. Viktigt är också att flitigt hålla huden mjuk och smidig och undvika uttorkning. Ren eksembehandling ges ofta med kortisonpreparat av olika styrka och Din läkare väljer medel efter eksemets karaktär. Akut vätskande eksem kräver speciell behandling. I mer långvariga fall av handeksem kan medicinsk ljusbehandling behöva adderas. I svåra och långvariga fall kan en tablett med vitamin A-liknande medel prövas.

Eksem kan ibland bli infekterat och kräva tillägg av antibiotikabehandling. Eksembehandling får aldrig avbrytas direkt utan skall glesas ut över en längre tid. Annars är eksemet snart tillbaka. Detta glöms lätt bort när eksemet ser bättre ut.